

Авторска справка за научните приноси на трудовете

на гл. ас. д-р Ивайло Михайлов Михайлов

По конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” в професионално направление 3.8 „Икономика”, научна специалност 05. 02. 05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (Банково дело и парично обръщение), обявен от Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас в Държавен вестник, бр. 23 от 27 март 2015 г.

Гл. ас. д-р Ивайло Михайлов кандидатства в конкурс за „доцент” в професионално направление 3.8 „Икономика”, към катедра „Икономика и управление” на Факултета по обществени науки при Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас със следната научна продукция:

- *монографии* – **1** (авторска);
- *научни статии* – **20**, от които **8** в международни специализирани издания на английски език (**3** авторски и **5** в съавторство) и **12** в български списания (авторски).
- *научни доклади* – **6** (авторски);
- *учебници* – **1** (авторски).

А. Монографии

1. Михайлов, Ив., Проблемът „Твърде голяма, за да бъде оставена да фалира”, ISBN 978-619-7128-01-7, Изд. „Институт общество на знанието”, София, 2013, стр. 156.

Глобалната финансова криза изведе отново на преден план проблема за фалитите на финансовите посредници и предизвика сериозни дебати по въпросите трябва ли големите банки да бъдат оставени да фалират, или не; каква е цената на спасителните планове (и по-скоро струва ли си); съгласно ли е обществото да плаща корпоративни дългове (държавата национализира фалирали или намиращи се в тежко финансово състояние институции с бюджетни средства). Целта на изследването е да се открият и анализират корените на проблема „*твърде голяма, за да бъде оставена да фалира*” и на тази база да се направи анализ на последиците както и да се изведат препоръки за ограничаването, а по възможност и елиминирането на ефектите от фалита на системно значимите институции, попадащи в разглежданата категория.

Монографията е структурирана в три глави. В първа глава се прави исторически преглед, за да се потърсят корените на проблема „*твърде голяма, за да бъде оставена да фалира*” в световен мащаб. Акцентът се поставя върху размера и структурата на финансово-кредитните системи в САЩ и Европа. Втора глава е посветена на инструментите и мерките за решаване на проблема. Водещо място е отредено на механизмите за рекапитализация на банките чрез

преструктуриране на пасивите им. В трета глава се дискутират съвременните виждания за регулирането на институциите със системна значимост.

Б. Публикации в научни списания и научни сборници

1. Михайлов, Ив., *Секюритизация на необслужваните кредити*. сп. “Банки, Инвестиции, Пари”, София, бр. 7, 2005 г., стр. 38 – 43., ISSN 1311-7947.

В настоящата статия се предлага модел за секюритизация на необслужваните кредити. За разлика от много други, които предлагат решение на проблема с лошите кредити *ex post* (т.е., след като те вече са налице), разработеният модел дава решение на проблема *ex ante* – т.е., преди кредитите да са класифицирани като необслужвани. Акцентира се върху възможността чрез секюритизация да се санират балансите на финансовите посредници и на тази база от лошите кредити да се създаде добър инвестиционен продукт. Предложени са мерки за ограничаване проявлението на съпътстващите модела рискове.

2. Михайлов, Ив., *Банковият капитал в паричния трансмисионен механизъм*. сп. “Известия”, бр. 1, Издание на Икономически университет – Варна, 2006 г., стр. 35 - 42.

Сред икономистите е прието, че импулсите на паричната политика се пренасят към реалната икономика главно чрез промените в лихвените проценти, като банките са основен участник в този предавателен механизъм. Целта на тази статия е да насочи вниманието към значимостта на това, как равнището на банковия капитал и съответните регулаторни капиталови изисквания оказват влияние върху количеството кредит при трансмитирането на паричната политика. Стига се до извода, че ако централната банка разчита на кредитния канал да добавя или изтегля ликвидност от стопанството, за паричните власти е по-лесно да задържат експанзията, отколкото да стимулират възстановяването.

3. Михайлов, Ив., *Динамично провизиране на кредитите*. сп. “Банки, Инвестиции, Пари”, София, бр. 6, 2006 г.

Провизирането на класифицираните балансови активи се определя като една от възможните причини за появата на циклично поведение в дейността на кредитните институции. Емпиричните данни подкрепят също така твърдението, че динамиката на провизиите за загуба от обезценка се влияе в значителна степен от колебанията на бизнес цикъла. В статията се представя концепцията за статистическите (динамични) провизии за бъдещи загуби, които са сравнително нов механизъм за елиминиране негативите за растежа, резултат от процикличното поведение на банките. Разгледан е опитът на Испания, който намира широка подкрепа сред професионалните среди и е последван от надзорните органи на редица други държави.

4. Михайлов, Ив., *Концентрация на банковата система*, сп. “Бизнес посоки”, БСУ – Бургас, бр. 2, 2007 г., стр. 56-63.

Бурното развитие на консолидационните процеси във финансово-кредитния сектор през последните години се дължи на редица фактори като напредъка в информационните технологии, глобализацията и дерегулацията на финансовите пазари, нарастващия натиск на акционерите за по-висока възвращаемост от техните инвестиции и пр. В статията се разглеждат положителните и отрицателните страни на хипотезите „концентрация – стабилност” и „концентрация – устойчивост на кредита”. Направен е сравнителен анализ на степента на концентрация на банковите системи на България и страните от ЕС за периода 2001–2005 г.

5. Михайлов, Ив., *Структуриране на обезпечени с дълг облигации*, сп. “Банки, Инвестиции, Пари”, София, бр. 8, 2007 г.

Структурираното финансиране прибавя една степен на сложност към основния процес на набавяне на средства. При този вид финансиране емитираните ценни книжа се структурират в няколко класа производни ценни книжа с различни характеристики. Така се удовлетворяват претенциите на по-широк кръг инвеститори, желаещи да закупят книжа с различни степени на риск. През последните години обезпечените дългови облигации (Collateralised debt obligations - CDOs) се появиха като един от най-големите и най-бързо нарастващите сектори на пазара на обезпечени с активи ценни книжа (Asset-basket securities).

Настоящата статия прави опит за подробно разглеждане на схемите за създаване на обезпечени с дълг облигации, като акцентът се поставя върху етапите, през които преминава процесът на структуриране от гледна точка на обезпечения пул и инвестиционния профил на книжата. Детайлно се разглеждат видовете вътрешно и външно кредитно подсилване.

6. Mihaylov, Iv., D. Velitchkova. *Status and Prospects of the Bulgarian banking system in the conditions of a united European market*. (in English) South-East Europe Review for Labor and Social Affairs, European Trade Union Institute Brussels(Belgium), Volume 10, Number 4, 2007, pp. 127-134.

България е от новите страни членки на ЕС, характеризираща се със слабо развит капиталов пазар. Поради това посредничеството между икономическите агенти се осъществява предимно от кредитните институции. Целта на статията е да представи състоянието и перспективите на банковата система в България и да анализира ролята на чуждите банки за подобряване конкурентоспособността.

7. Михайлов, Ив. *Теоретични особености на канала чрез капитала на банките*. Годишник на Университет “Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, том XXXVII, кн. 2, 2008, с. 16-19.

През последните години в специализираната литература се отделя все по-голямо внимание на три основни канала, по които се пренасят импулсите на паричната политика към реалната икономика. Каналът чрез кредитите на банките (bank lending channel) се основава на допускането, че банките финансират операциите си с привлечени пасиви, една част от които се заделят под формата на задължителни резерви. Следователно, променяйки процента на минималните задължителни резерви, полисимейкърите могат да влияят върху обема на кредита, а оттук и на деловата активност. Докато кредитният канал акцентира върху балансите на кредиторите, трансмисионният канал чрез баланса на фирмите се фокусира върху финансовото състояние на кредитополучателите (the borrowers balance sheet channel).

Каналът чрез капитала на търговските банки (the bank capital channel) се основава на допускането, че шоковете към цената или стойността на банковия капитал могат впоследствие да окажат влияние върху цената и/или достъпността на кредита.

В настоящата статия се представят теоретичните особености на канала чрез капитала на банките и неговото взаимодействие с канала чрез баланса на фирмите.

8. Михайлов, Ив., *Капиталовият буфер на банките в условията на Базел II*. Сп. “Известия”, Икономически университет – Варна, бр. 4, 2008 г., стр. 62-73.

Положителната връзка между финансовото посредничество и икономическия растеж е обект на редица научни изследвания. Аргументите, че финансовата система има ясно изразен процикличен характер, са напълно съвместими с икономическите събития като свиването на кредитната активност на търговските банки в началото на 90-те год. в САЩ, азиатската и руската финансова криза през 1997 и 1998 г., както и ликвидните проблеми на американския банков сектор от лятото на 2007 г., довели до най-мощната кредитна криза от Голямата депресия насам. Тази статия си поставя за задача да разгледа особеностите на новото капиталово споразумение, по-известно като Базел II, и на тази основа прави опит да даде отговор на въпросите кое кара банките да формират капиталов излишък над нормативно регламентиранията равнища и дали тези излишъци се влияят от колебанията на бизнес цикъла.

9. Михайлов, Ив., *Трансформирането на дълг в собственост като способ за реструктуриране на банковите баланси*. Годишник на Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас. Том XLI (2), 2012 г.

През 2007–2009 г. света претърпя финансово-икономическа криза, невиджана от времето на Голямата депресия насам. Въпреки мащабните интервенции на паричните власти много страни бяха засегнати от неблагоприятни шокове, които влошиха дейността на финансово-кредитния сектор и причиниха системни банкови кризи. В статията се изследват два метода за възстановяване жизнеспособността на банките чрез превръщане на част от дълга в капитал.

10. Kasprzyk, Al., Iv. Mihaylov. *Intuitionistic fuzzy estimation of the liquidity of the banks. A generalized net models*. 13th International Workshop on Generalized Nets. 29 October 2012, London, UK.

Банките имат изключителна роля в пазарната икономика, тъй като те са основният участник в процеса на финансово посредничество. Поради това те са обект на строг контрол от страна на държавата. В статията е разработен обобщеномрежови модел, с помощта на който се описват традиционните дейности на кредитните институции. За оценяване на степента на ликвидност са предложени интуициониски размити оценки, базирани на входящия паричен поток и наличните фондове. Моделът може да се използва за анализиране и симулиране на моделираните процеси в банковата дейност.

11. Mihaylov, Iv. *Generalized Net Model for Describing Some Banking Activities*. Developments in Fuzzy Sets, Intuitionistic Fuzzy Sets, Generalized Nets and Related Topics. Systems Research Institute, Polish Academy of Sciences, Warsaw, October 23, 2012.

За да изпълнява подходяща роля в икономиката, подпомагайки растежа и стабилността, банковият сектор трябва да бъде ефективен и гъвкав. В първия случай се има предвид, че той трябва да осигурява на бизнеса и домакинствата услуги и продукти на ниски цени и да реагира адекватно на пазарните промени. Гъвкавостта изисква банковата система да бъде устойчива на шокове, които биха могли да нарушат способността ѝ да изпълнява основните си функции. С помощта на обобщена мрежа е съставен модел за симулиране влиянието на входящи и изходящи парични потоци, с различна честота, върху банковата ликвидност.

12. Mihaylov, Iv. *Central Bank and Money Stock Sterilization Tools*. Збірник наукових праць, Серія: Економічні науки, Випуск ... , ЧДТУ, Черкаси, Ukraine, 2013.

С термина “централна банка” се описват органите, отговорни за провеждането на паричната политика, която, наред с фискалната, се явяват основни инструменти на икономическата политика. Разширяването или свиването на баланса на

централната банка (пасивите на централната банка се явяват активи на търговските банки и на други участници на пазара) отразява политиката на управляващите и техните намерения относно паричната и финансовата стабилност. Целта на настоящата статия е да разгледа причините за използваните инструменти за стерилизация (депозити на търговските банки, резерви на ТБ, правителствени депозити и облигации на централните банки) и поведението на паричните власти на някои от водещите азиатски централни банки, предизвикали особен интерес в професионалните среди с растящите си баланси след кризата от 1997 г.

13. Mihaylov, Iv, S. Sotirov, M. Krawczak. *Generalized net model of the process obtaining credit risk assessment with neural network*, Issues in Intuitionistic Fuzzy Sets and Generalized nets, Warsaw School of Information Technology, Vol. 10, 2013.

В статията се предлага невронна мрежа, като част от изкуствения интелект, за оценка на кредитния риск на заемополучателите. На входа на мрежата са поставени стойностите на специфични за банковата дейност петнайсет индикатора, характеризиращи състоянието на заемателите, перспективите за развитие и въздействието на външни фактори. Всеки индикатор се оценява индивидуално и се класифицира в една от пет възможни рискови групи. За съставянето на модела са използвана обобщена мрежа, тъй като позволяват симулация и проследяване поведението в бъдеще, както и изборът и управлението на подходяща структура за решаването на поставения проблем.

14. Mihaylov, Iv., Ev. Sotirova, *Evaluation of credit risk in SMEs financing using index matrices and intuitionistic fuzzy estimations*, Notes on Intuitionistic Fuzzy Sets, Vol. 19, No.2, 2013.

Кредитният капацитет на заемателите се оценява с помощта на различни техники. В практиката най-често се използва анализът чрез система от индекси, където се оценяват определени количествени и/или качествени характеристики, определящи статуса на кредитополучателя. В статията се представя алгоритъм за оценка на кредитния риск. За целта се използват петнайсет специфични критерия както и теориите на индексните матрици и интуициониски размитата оценка.

15. Михайлов, Ив., *Съвременни виждания за регулирането и преобразуването на банките със системна значимост*. Годишник на Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас. Том XLII (2), 2013 г.

Обикновено причините за наличието на регулаторни режими се свързват с появата на негативни външни и/или вътрешни шокове, асиметрия на информацията, пазарни провали или, най-общо казано, регулациите са своеобразна превенция срещу системния риск в икономиката. Без съмнение всяка криза изважда на преден

план слабостите на текущите регулации и очертава посоката на новите. В статията е направен опит да се очертаят новите тенденции в регулирането и трансформирането на институциите със системна значимост.

16. Михайлов, Ив., *Механизъм за рекапитализиране на банките, финансиран от кредиторите*, Академично списание „Управление и образование”, Том X, кн. 1, Бургас, 2014 г.

Практиката показва, че банките, попадащи в обхвата на „*твърде голяма, за да бъде оставена да фалира*”, когато се окажат в състояние на неплатежоспособност трябва да се рекапитализират, тъй като властите признават, че рисковете за финансовата стабилност от ликвидацията им са неприемливо високи. В статията е разгледан механизъм за принудителна рекапитализация и бързо възстановяване на банките за сметка на кредиторите, без да се засягат парите на данъкоплатците. Той се разглежда като един от възможните варианти за *ex post* разрешаването на възникналите проблеми. Реализира се бързо, без административни формалности и не ангажира публични ресурси.

17. Михайлов, Ив., *Канали за разпространение на негативен шок в банковата система*, Академично списание „Управление и образование”, Том X, кн. 1, Бургас, 2014 г.

Непосредствено след световната финансова криза (2007-2009 г.) започнаха промени в подхода за регулиране на финансово-кредитната дейност. За да се гарантира макроикономическа стабилност акцентът на икономическата политика се постави върху финансовата стабилност, тъй като днес все повече се застъпва виждането, че локалните кризи могат много бързо да прераснат в глобални, поради зависимостта на държавите от финансовите пазари, както и по линия на силната обвързаност между банките. Настоящата статия се фокусира върху причинно-следствената връзка „шок-деливъридж” в банковата система и механизмите за рекапитализация на засегнатите институции.

18. Ev. Sotirova, M. Georgieva, Iv. Mihaylov. *Assessment of credit risk in SMEs financing using neural networks and intuitionistic fuzzy estimation*. Notes on Intuitionistic Fuzzy Sets, Vol. 20, 2014.

За традиционната банкова дейност основният източник на шокове е кредитният риск, който отразява неспособността на заемателите да обслужват задълженията си в срок. Материализирането на кредитния риск се проявява антициклично – при спад в икономическата активност вероятността от фалит нараства, в резултат на което очакваните загуби от предоставените кредити също

нарастват и обратно. В статията се представя методология за оценка на кредитния риск за малките и средни предприятия, базирана на теорията на невронните мрежи и интуитивни размита оценка. Статията е продължение на изследванията, направени в 14.

19. Михайлов, Ив., *Сенчесто банкиране*, Годишник на Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, том XLIII, кн. 2, 2014 г., стр. 124 – 128.

В статията се разглежда същността и формите на проявление на „сенчестото банкиране” (система от кредитно посредничество, която включва бизнес единици и дейности, намиращи се извън обхвата на регулираната банкова система) и проблемите, произтичащи от разширяването му. Прави се сравнение между конвенционалното и сенчестото банкиране. Декомпозирането на сенчестото банкиране на отделни дейности според рисковия профил може да послужи за идентифициране на системните рискове. Поради това в статията се отделя внимание на ролята на регулациите.

20. Mihaylov, Iv. *Electronic banking – status and perspectives*. KSI Transactions on knowledge society Vol. 7, № 4, December 2014., pp. 62-65.

При електронното банкиране клиентите имат възможност да управляват своите авоари в онлайн режим и в синхрон с постоянните промени на финансовите пазари, като така имат възможност да реагират много по-бързо на настъпващите промени. Това предотвратява допускането на загуби или обратното – клиентът да не пропусне възможността да получи по-голяма печалба от своите инвестиции в депозити, ценни книжа или пък изгодно да закупи определена валута. В настоящата статия се анализира развитието на електронните финансови услуги в България, като акцентът е поставен върху ролята и приложението на електронните банкови продукти и технологии. Актуалността на тези въпроси се определя от бързото навлизане на съвременните информационни и комуникационни технологии в икономиката и бизнеса.

В. Участия в конференции

1. Михайлов, Ив. *За цикличността на капиталовия буфер на банките*. – В: Сборник доклади от юбилейна международна научнопрактическа конференция „Модернизация на икономиката – макроикономически, финансови и социални аспекти”, СА “Д. А. Ценов” – Свищов, 6-7 ноември 2008 г.

Смята се, че в процеса на възстановяване от криза ролята на кредитното посредничество е водеща спрямо дейността на другите сектори в икономиката поради обстоятелството, че банките са основният доставчик на външни за

стопанските агенти финансови средства, осигуряват търсенето на депозити и трансмитират импулсите на паричната политика от централната банка към реалната икономика. Поради централното място, което заемат, банките и банковата дейност са обект на строг надзорен контрол.

Настоящата статия прави опит да даде отговор на въпросите кое кара банките да формират капиталов излишък над нормативно регламентираните равнища и дали тези излишъци влияят на кредитната активност в отделните фази на бизнес цикъла.

2. Михайлов, Ив. *Заплаха ли е дефлацията за икономическия растеж*. –В: Академично списание “Управление и образование”, Университет “проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, Том V (2), 2009.

Разпространяващата се по целия свят финансова криза, падащите цени на активите и понижаващото се доверие на бизнеса и потребителите в способността на самокоригиращия се икономически механизъм отново повдигат въпроса за появата на дефлация. Правителства и централни банки на редица държави отговарят на проблемите на финансовите институции чрез конвенционални мерки за подобряване на ликвидността и платежоспособността. В тази връзка паричните власти реагират агресивно, като намаляват лихвените проценти до безпрецедентно ниски равнища, за да противодействат на повишаващите се рискови премии, а правителствата въвеждат фискални стимули в подкрепа на търсенето. В статията се разглеждат следните въпроси: какво може да се направи с помощта на икономическата, за да ограничи вероятността от появата на продължителна дефлация и, второ, как си взаимодействат паричната и фискалната политика при преследването на поставената цел. Прави се сравнителен анализ с кризата от 2007 – 2009 г. и на тази основа се стига до извода, че продължителната дефлация е малко вероятна, тъй като днес съществуват добре изградени социални защитни мрежи, национални системи за застраховане на депозитите, както и ясни правила за реакция при появата на банкови паники и кризи.

3. Михайлов, Ив. *Опитът на Швеция за излизане от кризата*. –В: Сборник доклади от юбилейна международна научна конференция „Световната криза и икономическото развитие”, Икономически университет – Варна, 13 -14 май 2010 г.

В статията е направен сравнителен анализ между събитията в Швеция и другите скандинавски държави, които преминаха през тежка финансова криза в началото на 90-те години (смята се, че това е първата системна криза в индустриалните стопанства след Голямата депресия) и кризата от 2007–2009 г. Движещата сила и при двете е прекалено либералната кредитна политика на банките, предимно в сектора на недвижимите имоти. И в двата случая се

наблюдава задълбочаване на кризата в резултат на цялостно отслабване на икономиката. Инвеститорите стават по-чувствителни към риска, поради което рисковите премии нарастват. Заразата се пренася към другите институции и пазари по линия на недостатъчната ликвидност, която наред с по-високите рискови премии отхвърля възможността за рефинансиране на стари задължения.

Разгледани са подходите за противодействие, както и стратегията за управление на банкови кризи.

4. Михайлов, Ив. *Проблемът „твърде голяма, за да бъде оставена да фалира“*. –В: Сборник доклади от седма международна научна конференция на младите научни работници „Икономиката на България – пътят към еврото“, УНСС – София, 18 октомври 2011 г.

За да избегнат появата на банкова криза или разпространението на негативен шок, властите са особено внимателни към институциите със системно за страната значение. Във финансовата теория и практика това поведение се обяснява с принципа „твърде голяма, за да бъде оставена да фалира“. Статията прави опит да се намерят корените на проблема „твърде голяма, за да бъде оставена да фалира“. Анализира се размерът и структурата на финансовите сектори на САЩ и Европа. Систематизират се аргументите „за“ и „против“ концепцията „твърде голяма, за да бъде оставена да фалира“, върху които стъпват съвременните регулаторни мерки, целящи предотвратяването на бъдещи кризи.

5. Михайлов, Ив. *Ролята на международните банки за недостатъчното предлагане на кредит*. –В: Сборник доклади от международна научна конференция „Тенденции и предизвикателства в развитието на икономиката“, ИУ – Варна, 10-11 май 2012 г.

Системните финансови кризи, определяни като епизоди на значителен стрес във финансово-кредитния сектор, последвани от масирани държавни интервенции, често засягат няколко страни по едно и също време. Докато в миналото кризите са били локални или са излизали извън границите на съответната страна и са обхващали няколко съседни държави, превръщайки се в регионални, последната криза (2007 – 2009 г.) се характеризира с обхват, невидан от времето на Голямата депресия, в който попаднаха както развиващите се, така и развитите икономики. В статията се разглеждат трансграничните връзки на банките и международното проявление на балансовия ефект.

Симулира се появата на негативен шок, въз основа на който се разглежда поведението на кредитните институции – голяма чужда банка, оперираща в страната и местна банка.

6. Михайлов, Ив. *Неконвенционални инструменти на паричната политика – причини и последици*. –В: Сборник доклади от научна конференция с международно

участие „Знанието – традиции, иновации, перспективи”, БСУ - Бургас, 14 – 15 юни 2013 г.

Ролята и мястото на централните банки в съвременната икономика продължава да бъде обект на сериозни дискусии както в професионалните, така и в академичните среди. Макар да влиза в противоречие с някои теории, безспорен остава фактът, че без намесата на централните банки световното стопанство трудно би оцеляло след катаклизмите от 2007 и 2008 г. В тази връзка координираните политики между водещите ЦБ и вменената им роля на кредитор от последна инстанция осигуриха необходимата ликвидност и предпазиха в значителна степен икономиките от масирани фалити. В статията се разглеждат два основни въпроса: първо, какво кара централните банки да акумулират големи обеми валутни резерви и, второ, при какви обстоятелства паричните власти използват неконвенционални мерки (нетрадиционни), за да съживят нормалното функциониране на финансовата система. Анализират се последиците от прилагането на неконвенционалните инструменти на паричната политика и на тази база се извеждат видовете риск, на които са изложени институциите.

28 юли 2015 г.
Бургас

Подпис:
/гл. ас. д-р Ивайло Михайлов/